

**Mlada
Sodobnost**

Ivana Zajc

Ida Mlakar Črnič: Ko hiše zaplešejo.

Ilustrirala Dunja Jogan.

Hlebce: Zala, 2019.

Nova slikanica Ide Mlakar Črnič in Dunje Jogan *Ko hiše zaplešejo* je iskriv potep po starem ljubljanskem mestnem jedru na lep pomladni dan, ki se prevesi v noč, osvetljeno s sojem polne lune. Besedilo je izrazito pripovedno, vsevedni pripovedovalec ima vpogled v notranjost likov in bralcu razkriva, o čem razmišljajo ter česa si želijo, z rahlo kritičnim pristopom do človeškega sveta pa razgrne idejno dimenzijo slikanice. Osrednja tema knjige je domišljjsko sobivanje človeka in stvari, ki v slikanici oživijo. Včasih se nam v starih mestnih jedrih nekatere hiše zdijo že kar žive, tako poseben značaj imajo. Na tem občutku gradi knjiga; hiše so v zgodbi posebljene. Tako je stoletna vila ljubezniva in razkošna, vsi jo občudujejo, bel stolpič, ki stoji na nasprotni strani ceste, pa je kot "gizdav gospod, ki se je namenil na sprehod, a se mu sploh ne da premakniti z mesta".

Ljudje, ki živijo v mestu, stare hiše občudujejo, kljub takemu sobivanju pa se med svetom hiš in svetom ljudi v slikanici izriše nasprotje. Stolpič in stara vila se zaljubita in naenkrat zaplešeta po nebu ter ljudem prikažeta predstavo, kakršne še niso videli. Valček, v katerega se zavrtita, je iskriv in nežen ter traja do jutra. Odrasli ljubezenskega plesa dveh srečnih hiš ne razumejo – policist jima denimo celo grozi s prijavo zaradi kaljenja nočnega miru. Edini, ki dogajanje dojamejo in občudujejo, so otroci, ki stopijo na

ulice in se o nenavadnem dogodku ne sprašujejo, saj jim je takoj jasno, da gre za pesem o ljubezni. Tudi hiši sta morali, da sta se takole zbližali, zbrati pogum. Ta trenutek je v slikanici izrazito poudarjen z nekaj spogledljivimi pogledi, nerodnim začetnim stikom, prisluškovanjem svečanemu bitju srca. Tudi za hiši, ki se snideta ob polni luni, je – tako kot za ljudi – zbliževanje pomembno in zahtevno, vendar so “kamnita srca hiš” enostavna ter neposredna, hiši svojih čustev ne zavirata in ne skrivata. Resda jima je težko, premagati morata stereotipe in neodobravanje sosednjih hiš ter premakniti svojo veliko kamnito gmoto in se odcepiti od tal. A vse to ni nič v primerjavi z občutkoma sprejetosti in sreče, ki sta ju deležni, ko se prepušča novim čustvom. Slikanica med drugim kaže, kako nam domišljijski motivi pomagajo globlje razumeti vsakdanje življenje, in sicer prek kontrasta med svetom ljudi in svetom živečih hiš. V obeh hišah namreč prebivata stanovalca, za katera lahko iz pripovedovalčevih namigov sklepamo, da bi lahko bolje zaživela kot par. V stolpiču živi jezljiv profesor francoščine, ki prevaja debelo knjigo ljubezenskih pisem, kar pa mu ne gre od rok, saj ne najde pravih besed. V stari vili živi upokojena cvetličarka, nerodna gospa, ki ima skrivnost: ljubi starega profesorja francoščine. Slikanica ju tako z besedilom kot z ilustracijami prikaže kot samotni, a izjemno kreativni osebi z bogatim notranjim življenjem, ki pa čutita mnogo ovir, zato se ne moreta zbližati tako kot hiši.

Knjiga postreže z nekaj liričnimi trenutki, denimo ko cvetličarkino ljubezensko pesem, ki pade skozi okno, ujame veter, se ji dodobra nasmeje in raztrešči njene besede po mestu, ljudje, ki se jih te dotaknejo, pa so skrivnostno ganjeni. Ta del besedila je prikazan z izjemno ilustracijo vetra, ki raznaša besede in je ogromen abstrakten lik, izrisan z dinamičnimi potezami kot svetel vrtinec zračnih tokov, ki v pomladnem dnevu stresa besede kot češnjeve cvetove. Na tem mestu slikanica z govorico besed in likovnega izraza prikaže podobo mesta kot skupnosti posameznikov, ki jih povezuje hrepenenje po ljubezni. Pomembno je dejstvo, da ob podajanju tako elementarnega sporočila slikanica ne zapade v klišeje in banaliziranje, saj so tako literarne podobe kot ilustracije samosvoje in izvirne. Interpretacija zgodbe je prepuščena bralcu. Liki in situacije, v katerih se znajdejo, niso idealizirani; neposredno so prikazani tudi njihovi strahovi, frustracije, nelagodje in obotavljanje, zato je karakterizacija fiktivnih oseb v knjigi prepričljiva.

Slikanica pripoved učinkovito gradi z oblikovanjem kontrastov, potek zgodbe je dobro načrtan s počasnim stopnjevanjem, naracija teče v prijetnem, postopnem ritmu, ki mu otroci lahko sledijo. Izstopa jezik: sicer

enostavne stavčne strukture zaživijo v slikovitem izrazju, polnem pridevnikov in izvirnih detajlov, ki ne delujejo kot digresije, ampak so spretno vgrajeni v pripoved.

Slikanica je primer sožitja med besedilom in ilustracijami. Likovna podoba knjige, pod katero se je podpisala Tržačanka Dunja Jogan, ponuja močne vizualne vtise. Slike v mešani tehniki svobodno tretirajo prostor – včasih zaobjamejo po dve strani, drugič so na eni strani nanizani posamezni epizodični prikazi dogajanja. Vizualni del slikanice presega vlogo reprezentacije besedila, saj z izrazitim avtorskim vložkom razpira njegovo pomenjanje. Tako na zadnji ilustraciji vidimo starega profesorja francoščine in upokojeno cvetličarko skupaj, kot par, kar je edina informacija, ki jo bralci v knjigi dobimo o njunem odnosu. Ilustracije so izjemno dinamične, tudi ob prikazovanju sicer statičnih prizorov mesta so zelo barvite, učinkovito prikazujejo osebnost likov in mestoma zadišijo po otroški risbi. S svobodnim gibanjem barve in črte po prostoru se odlično ujemajo z besedilom, ki kaže enako afiniteto do kreativnega ter svobodnega izražanja.

V domišljijemskem svetu, ki ga prikazuje slikanica, se ljudje čudijo fantastičnim prizorom, ki so jim priča, edini, ki jih zares razumejo, so otroci. "Nasprotnik", ki se mu pozitivne sile upirajo in ki smo ga vajeni iskati v delih s fantastičnimi elementi, v tej slikanici morda ni najbolj očiten. Zgodba v resnici govori o tem, kako premagati izključenost iz skupnosti in iz medosebnih odnosov, kar se lahko zgodi le s pogumnim zbliževanjem z ljudmi – ali s hišami – okrog nas. Preobrat, ki se zgodi, se nanaša na premagovanje notranjih preprek, zbliževanje z drugimi in opuščanje udobja samote. Dogajanje v knjigi je v resnici notranje, duševno dogajanje, predstavljeno s parabol o hišah in ljudeh.